

Els últims vestigis que resten a l'Empordà de la transhumància

Aquesta pràctica, a l'estil tradicional, es troba quasi extingida però hi ha una família que la preserva anant des d'Avinyonet i Llanars

Joan Fontdecaba amb algunes vaques que, a finals de maig, fan la transhumància.

La transhumància, feta de forma tradicional, és a dir, a peu pels camins ramaders, és una activitat quasi desapareguda a l'Empordà però també a tot Catalunya. Transportar els animals amb camions, l'abandonament dels camins, les múltiples vies que els tallen i els pocs ramaders que s'hi dediquen, ho ha facilitat. Encara, però, queda algun vestigi, com Joan Fontdecaba, de la Moixa de Llanars,

al Ripollès, i la seva família, que des de fa vuit anys cada finals de mes de maig emprenen el camí de tornada, des d'Avinyonet de Puigventós fins a Llanars, amb unes dues-centes vaques i vedells.

Fontdecaba explica que al desembre baixen el bestiar amb camions, no totes el mateix dia, i s'instal·len a Avinyonet en una finca de la família on s'alimenten del que ells sembren. Més tard, també van a la Garriga. La idea de fer la tornada a peu va néixer d'una hípica de Llanars que «volia recuperar els camins ramaders». S'hi van apuntar tres ramaders, entre ells Fontdecaba i el seu germà, que no ho havien fet mai abans. Ara són els únics que segueixen i molts surten a veure'ls pels pobles per on passen –«no pensàvem trobar tan bona gent pel camí», assegura– i, fins i tot, els acompanyen en certs trams.

El primer any va ser tota una odissea, tant per a ells com per als mateixos animals. Primer van haver de consultar els antics camins ramaders, des de Setcases fins a Roses, i després van parlar amb els alcaldes dels pobles per on passarien. «Ningú ens va posar impediments en res», recorda. Allò que miren, però, és de no passar per cap propietat privada durant les cinc jornades que dura el trajecte.

«Sempre ens posem en llocs on el bestiar pugui parar sense fer mal a cap finca» tot i que molts propietaris els demanen de deixar-les uns dies per netejar el terreny. «No puc parar-les perquè és tan brut que algunes marxarien a casa i altres es quedarien allà i ho perdria tot». Els pastors porten un gos i un cotxe d'assistència amb els queviures i l'aigua. No poden faltar la tenda i els sacs de dormir.

Són uns vuitanta quilòmetres de camí que fan en cinc dies arriant a la fresca, a les 6 del matí fins al migdia, quan el sol pica, i reprenent-lo a les 4 de la tarda i fins al vespre. El primer any es va fer costós. «Les vaques no sabien on anaven, no volien pujar, no coneixien cap camí ni nosaltres tampoc, anàvem una mica perduts tot i haver-hi anat abans», diu. De fet, van viure situacions compromeses. Després d'Albanyà, «pujant una a una, perquè els camins són molt justos i perduts i els boscos estan tan bruts, ens vam equivocar i vam anar a parar al cantó d'un cingle». Van haver de recular una a una per agafar el camí bo. També cada any perden alguna vaca, tot i que aquestes tenen una gran memòria i solen tornar a Avinyonet seguint el camí. «Ara ja marxen soles directes, ja saben que tornen a la muntanya», comenta Fontdecaba, que és del parer que com més «remenés el bestiar més manso és».

«Ara fer la transhumància és complicat, necessites molta paperassa per pujar i baixar, que tots els animals estiguin identificats», diu el ramader. Sota el seu parer, no és tan forassenyat mantenir la tradició i més amb la situació actual: «Avui portar el bestiar amb camions val diners, baixar unes quaranta vaques costa uns 500 euros i s'hi està una hora i quart». Tot i això és conscient que no es recuperarà. Hi ha altres ramaders que fan la transhumància però tota amb camió. Baixen entre novembre i desembre i tornen a finals de maig. És el cas de Ramon Carbonell, de can Torra, a Ribes de Freser. Ell té les vaques a Colera i al Port de la Selva. Carbonell només fa uns vuit anys que ve a l'Empordà amb unes dues-centes vaques. «Aquí estan molt bé perquè a banda del menjar no hem de patir per les baixes temperatures», comenta.

En ser règim extensiu, bestiar ecològic, disposen de grans tancats amb abeuradors. Ell, amb 57 anys, mai ha fet la transhumància a peu. L'avi sí, durant quinze dies, de Ventolà a Vilafranca del Penedès. Torra és del parer que, sumant el canvi climàtic, els costos en maquinària i els plàstics, seria bo recuperar-la, «que el bestiar pasturés perquè quan ho fa escull l'herba que li convé».

Per ell, la ramaderia hauria de fer un tomb: «Hem de fer país amb el producte d'aquí. Si volem viure del territori, l'hem de cuidar a base de pagesos i bestiar perquè són els jardineros de la natura».

La companyonia també és vital en aquest sector. Fa uns dies Torra va atansar-se a Roses per ajudar Jaume Batlle, del Serrat (Queralbs), a traslladar les vaques del Pení a la Birba. «Una persona sola les pot guardar, però per moure-les en necessites més», diu Batlle, que va començar a venir quan tenia 16 anys amb el seu oncle, que tenia ovelles i vaques. I ara en té 64. Mai ho ha fet a peu. Ell no creu que es recuperi perquè «no puguen ramaders joves i és una vida molt lligada». Ballet diu que ell seguirà fins que pugui: «La salut manarà».

Font del document:

https://www.diaridegirona.cat/alt-emporda/2021/04/06/ultims-vestigis-que-resten-laposemporda/1098258.html?utm_source=rss